

Slovenski dom

Štev. 121

V Ljubljani, sreda 28. maja 1941

Leto VI.

Izključno zastopstvo za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima
l'Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.Unica rappresentante per le inserzioni dal Regno d'Italia e dall'estero è
l'Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Duce je imenoval Sosvet za Ljubljansko pokrajino

Nova ustanova je sestavljena po načelih korporativnega reda

Rim, 28. maja. Z odlokom Duceja, Nocranjega Ministra in na predlog Visokega Komisarja za Ljubljansko pokrajino je bil imenovan sosvet za omenjeno pokrajino. V sosvetu so gospodje:

dr. Marko Natlačen, sin Petra in Jože, rojen v Mavčah (Vipava) 24. aprila 1886, odvjetnik, bivši ban;

Ivan Pucelj, sin Franciška in pokojne Ivane, rojen v Velikih Laščah 1887, posestnik, bivši minister;

dr. Matija Slavič, sin pokojnega Matija in Ane, rojen v Bučevcih 27. januarja 1877, rektor vseučilišča v Ljubljani;

Franc Heinricher, sin Franca in Marije, rojen v Seleh 29. februarja 1897, podpredsednik Zveze industrijcev;

dr. Ivan Slokar, sin Ivana in Marije, rojen v Mostah 8. oktobra 1884, glavni ravnatelj Zadrugne gospodarske banke in predsednik Društva bančnih in zavaroval. zavodov;

Karel Kavka, sin Mihaela in Apolonije, rojen pri Sv. Pavlu (Domžale) 22. oktobra 1897, stavbenik, predsednik Obrtne zbornice;

Milko Pirkmajer, sin Franciška in Marije, rojen v Framu 15. februarja 1893, inženir; Dr. Jože Lavrič, sin Karla in Ane, rojen v Moravčah 18. marca 1903, glavni tajnik Kmetijske zbornice.

Albin Smerkolj, sin Viljema in Marije, rojen v Korminu 2. februarja 1886, trgovec, predsednik trgovskega odseka Trgovskoindustrijske zbornice.

Dr. Jože Basaj, sin Jakoba in Marije, rojen na Suhi 5. oktobra 1887, ravnatelj Zdrugne zveze.

Ljuzje Sitar, sin Petra in Marije, rojen v Mešačah 25. maja 1906, trgovski sodruđnik, zastopnik trgovskih uslužbencev.

dr. Vladimir Valenčič, sin Ivana in Uršule, rojen v Trnovem pri Ilirski Bistrici 26. februarja 1903, zastopnik bančnih uslužbencev.

Rudolf Krusec, sin Stefana in Elizabete, rojen v Gaberju 6. aprila 1898, mehanik, zastopnik industrijskega delavstva.

Karel Rogina, sin Mihaela in Marije, rojen v Drevčah 12. februarja 1909, kmet, zastopnik kmetkega delavstva.

Il Duce ha nominato la Consulta per la Provincia di Lubiana

Il nuovo corpo e costituito secondo i principi dell'ordine corporativo

Con Decreto del Duce ministro per l'interior, su proposta dell'alto commissario per la provincia di Lubiana, è stata nominata la consulta della detta provincia nelle persone dei signori:

Natlačen dottor Marco di Pietro e di Giuseppina nato a Mauce (Vipacco) il 24 4 1886, Avvocato, ex Bano;

Pucelj Giovanni di Francesco et fu Giovanni nato a Velike Lasce nel 1887 possidente, ex ministro;

Slavic dottor Mons Mattia fu Mattia e di Anna nato a Buccovci il 27 1 1877 rettore dell'università di Lubiana;

Heinricher Francesco di Francesco e di Maria nato a Selca il 29 2 1897 vice presidente dell'unione industriale;

Slokar Dottor Giovanni di Giovanni e di Maria nato a Mostar l' 8 10 1884 direttore generale della Gospodarska banka e presidente dell'istituto bancario e assicurazioni;

Vladar pri ogledu del na Kapitolu

Rim, 28. maja. s. Kralj in cesar je včera obiskal dela, ki so v teku, da bi se ločil vzhodni del Kapitola od grča samega. Vladarja, ki je bil v spremstvu svojih pribočnikov, je sprejel rimski guverner in druge visoke upravne osebnosti.

Suveren je najprej pregledal načrte za uređitev vzhodnih pobočij kapitolskega grča in je nato pregledal ves odsek, kjer se razvijajo dela. Vladarja so množice delavstva povsod z velikim navdušenjem pozdravljale.

Vladar se je nato zanimal za druga praviljalna dela, ki so v teku v drugih delih mesta, in je izrazil guvernerju svojo veliko zadovoljnost za ogromna opravljena dela.

Imenovanje Sosveta in njegov pomen

Priključitev zasedenega slovenskega ozemlja Italiji, ustanovitev avtonomne Ljubljanske Pokrajine, sklep o velikih javnih delih v Sloveniji ter imenovanje Sosveta so štiri Ducejeva dejanja, ki imajo zgodovinsko odjeknila v sreč slovenskega prebivalstva na tistem delu naše zemlje, ki je postal najmlajša sestavina Cesarstva.

Ce so prejšnja dejanja bila zlasti političnega ali socialnega pomena, je pa treba imenovanje Sosveta označiti kot dejstvo, ki bo najgloblje poseglo v vse življenje naše etnične skupnosti. V njem vidimo začetek uvajanja korporativnega družabnega in gospodarskega reda, ene najrevolucionarnjših stvaritev Fašizma in Mussolinijevoga genija, stvaritve, ki je načelni nauk Fašizma izoblikovala življenjsko in mu s tem dala najvišje izjvljanje in trajnost. Ce je Fašizem pomenil v italijanstvu in pojmovanju njegovega poslanstva idejno ter politično revolucijo, pomeni korporativizem stvarno preosnovo vsega življenja v narodu, saj mu postavlja na novo podlago in docela novo ureja osnovna vprašanja življenja: vprašanje o skladnosti in sožitju med stanovi, ki nastopa namesto razrednega boja, vprašanje o tem, komu gre v družbi prvenstvo ali tvornemu delu ali mirnemu kapitalu; vprašanje o pogojih socialnega miru; vprašanja o splošnih, človeških pravicah delovnega človeka.

Korporativizem je družabna revolucija Fašizma, ki je Italiji po Ducejevi zamisli dala nov red in z njim gospodarske ter socialne pogoje za razmah v Imperij.

Z večrajšnjim dnem je bil po korporativnih načelih o vodstveni vzajemnosti vseh produktivnih stanov imenovan novi Sosvet kot zastopnik omenjenih stanov v novi Pokrajini. S tem je bil dan temelj za izvedbo nujnega družabnega ter gospodarskega preobrata tudi pri nas Slovencih. S tem je bil dan temelj za reševanje tega, za nas še posebno nujnega vprašanja tudi v Sloveniji.

Trdo potrebo po tem smo čutili že prejšnje čase vsak dan bolj. Svoje rešitve so nam ponujali isti sistemi kakor drugod, toda naše ljudstvo, zapadnjaško po svoji omiki ter katoliško po svojem nazoru, jih navzlic propagandi ni maralo. Čakalo je, a je dočakalo začetek novega reda šele po zgodovinskih političnih spremembah. Ideja korporativizma je bila pri nas znana, razpravljana in zaželenja; zlasti mlajši znanstveni rod je v njej pravilno slutil edino možno in pravično rešitev vprašanja o socialni ureditvi, toda možnosti za uresničenje te misli ni bilo. Možnost je dala šele vključitev slovenskega ozemlja v sestav Velike Italije. Ta možnost je v znamenju fašistične dinamike nastopila naglo, kakor dozda nismo bili vajeni — nov dokaz, kako brezpozojno in takoj se bo uresničila vse, kar nam je bilo po Ducejevi naklonjenosti zagotovljeno.

Pomen novega reda, v katerega zdaj stopamo po Ducejevi volji je za nas Slovence, delovni narod, narod kmetov, obrtnikov, delavcev in razumnikov, ogromen in daljnosežen za naše življenje ter bodočnost, da tega ni mogote nakazati v kratkem sestavku.

Slovenci se važnosti te Ducejeve odločitve zavemo. Vidimo v njej začetek boljše socialne bodočnosti, zaradi česar so delovni sloji našega ljudstva za ta veliki korak hvaležni in ga pozdravljajo.

Junaški odpor v Abesiniji se nadaljuje

Rim, 28. maja. Uradno vojno poročilo št. 356 pravi:

Ponoči so naši bombniki napadli pomorsko oporišče La Valetta (Malta).

Severna Afrika: Močno živahno delovanje topništva na bojišču pri Tobruku. Naši letalski oddelki so bombardirali naprave in važne zgradbe v Tobruku in so bombe izzvale huđe požare. Med bombardiranjem, ki ga omeñja večrajšnje uradno poročilo, sta bila zadeta in huđo poškodovana še dva druga parnika.

L'eroica resistenza nell'Etiopia continua

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica:

Nella notte sul 27 nostri velivoli da bombardamento hanno attaccato la base navale di La Valletta (Malta).

Nell'Africa Settentrionale attività di artiglieria particolarmente intensa sul fronte di Tobruk. Nostri reparti aerei hanno bombardato gli impianti logistici di Tobruk, provocando notevoli incendi. Durante il bombardamento aereo citato nel bollettino di ieri risultano colpiti e gravemente danneggiati altri due piroscafi.

Junaški boj „Bismarka“

Bojna ladja, ki je pred nekaj dnevi potopila angleškega »Hooda«, je podlegla močnejšemu nasprotniku

Berlin, 28. maja. DNB poroča: Nemška bojna ladja »Bismarck«, ki je v svojem prvem boju proti premočnim britanskim silam potopila oklepničo »Hood« ter poškodovala bojno ladjo »King George V.« je bila zadeta na kljuno z granato, ki ji je zmanjšala brzino. Torpedo, vržen med letalskim napadom 24. maja, je še bolj poškodoval »Bismarck« in mu še zmanjšal brzino. 26. maja je bila ladja neprenehoma napadana po premočnih sovražnih silah, 400 morskih milj zahodno od Bresta znova težko zadeta po dveh letalskih torpedih, ki sta ji raznesla krmilo in vijake. Ob 23.40 istega dne je admiral Lütjens poslal vrhovnemu mornariškemu poveljstvu naslednje sporočilo:

»Ladja ne more več manevrirati. Borimo se do poslednje granate. Zivel Vodja!«

V bitki s sovražnikovimi pomorskimi silami, ki so se vedno bolj množile, je »Bismarck« nadaljeval z bojem, dokler ni bil 27. maja zjutraj prisiljen podleči premoči sovražnikovih sil.

Berlin, 28. maja. s. Poročilo nemškega vrhovnega poveljstva pravi, da se je oklepniča »Bismarck« borila do konca proti dosti močnejšemu sovražniku, čeprav ni imela možnosti za

Ponoči na ponedeljek je sovražnik izvedel letalski polet na Benghazi.

Egejsko morje: Angleška letala so metala bombe na nekatere kraje na otokih Rodos in Scarpanto.

Vzhodna Afrika: V pokrajini jezer Galla in Sidamo so se naše čete bojevale proti sovražnim oddelkom in jim prizadejale huđe izgube. Dne 24. maja je ob reki Baro eden naših oddelkov napadel in razbil sovražno postojanko. V pokrajini Debra Tabor naše čete uspešno odbijajo sovražni pritisk.

Nella notte sul 26 il nemico ha compiuto una incursione aerea su Bengasi. Nello Egeo aerei britannici hanno lanciato bombe su alcune località delle isole di Rodi e di Scarpanto.

Nell'Africa orientale, nella zona dei laghi (Galla e Sidamo), nostre truppe hanno sostenuto combattimenti contro reparti nemici infliggendo loro notevoli perdite. Sul fiume Bari il mattino del 24 un nostro reparto ha attaccato e sconfitto un grosso nucleo nemico. Nella zona di Debra Tabor la pressione avversaria continua ad essere validamente contrastata dalle nostre truppe. (Stefani)

manevriranje. Oddelek angleške mornarice, ki se je bojeval z »Bismarckom«, je štel tri bojne ladje, eno nosilko letal ter nekaj rušilcev. Dalje poročajo, da so od večraj zjutraj dalje nemška

Prvi angleški podatki o pomorskih izgubah pri Kreti

Rim, 28. maja. s. Ko je angleško vrhovno pomorsko poveljstvo, ne da bi štedilo z ljudmi in materialom vrglo vse razpoložljive pomorske in letalske sile v Severnem morju proti »Bismarcku«, ki se je bojeval z dvema najmočnejšima angleškima oklepnicama bil prisiljen podleči, hotelo izkoristiti ugodno razpoloženje angleške javnosti za to, da pove nekaj tudi o izgubah angleške vojne mornarice okoli Kreta. Zmaga etotine nad enim na severu naj bi omogočila pozabiti udarce v Sredozemlju. Prvo priznanje o angleških izgubah pravi,

da sta bili v boju za Kreta potopljeni križarki »Gloucester« ter »Fiji« in pa štirje rušilci: »Junco«, »Greyhound«, »Kelly« in »Cashmir«. Angleško poveljstvo velikodušno doda, da sta bili poškodovani dve drugi oklepniči ter nekaj križark, toda ne huđo. Križarka »Gloucester« je imela 9600 ton in 700 mož posadke, spuščena je bila v morje 1. 1933. Križarka »Fiji« je bila dograjena 1. 1937, imela je 8000 ton in 553 mož posadke. Rušilec »Greyhound« 1335 ton, 135 mož posadke, ostale tri križarke pa po 1690 ton in po 183 mož posadke.

Japonska je pripravljena na vse, tudi na vojno z USA

Novi opomini Združenim državam

Tokio, 28. maja. s. Po opominu, ki ga je Združenim državam pred nekaj dnevi poslal nemški admiral zaradi nevarnosti, da bi ameriške vojne ladje spremljale prevoze v Anglijo, je večraj prišlo novo starilo iz Tokia. Ob 36 letnici pomorske bitke pri Sušimi, s katero se je začela japonska oblast na morju, je japonski mornariški minister imel govor. V njem je poudaril težave, v katerih je zdaj država ter povabil Japonce naj se strnejo v en sklop sil, da bodo domovini dali sijajno bodočnost, ki ji gre. Za njim je govoril bivši mornariški odposlanec v Rimu, kapitan Hiraide, ki je japonsko ljudstvo opomnil, naj se tudi na Tihem morju pripravi na najhuđe. Vse kar se razvija v Evropi, bi utegnilo odmevati tudi v Tihem morju. Združene države se pripravljajo, da bodo pošiljale prevoze v spremstvu ameriških vojnih ladij čez Atlantsko

morje, da bi oskrbovali Anglijo. Združene države vedo, da v tem primeru tvegajo sprožitev nove vojne. Japonska bi bila ob posegu Združenih držav v sedanjo vojno življenjsko prizadeta. Japonska mornarica je vedno pripravljena na sleherni morebitni. Čeprav je okoli 200 japonskih ladij zaposlenih v patrolah vzdolž vse kitajske obale, je ostala mornarica s kakimi 4000 letali razporejena po oporiščih v Tihem morju in pripravljena, da nastopi, kadar bo dobila zapoved. Združene države bi ob morebitni vojni ne skušale zasesti Japonske, temveč bi se omejile na poskuse, kako ovirati japonski pomorski promet. Govornik je omenil možnost ameriške blokade proti Japonski ter ovire, v katere bi taka blokada naletela.

Govor dokazuje, da je Japonska pripravljena na vse

Roosevelt žene Združene države v vojno

Razglasitev pripravnega stanja - Roosevelt si je dal diktatorska pooblastila

Newyork, 28. maja. Snoči je Roosevelt izdal odlok, s katerim uvaja v Združenih državah stanje neomejene pripravljenosti. Ta odlok dovolj jasno kaže, da žene Roosevelt navzlic opominom in svarilom od vseh strani Združene države v napadalno vojno, ki naj bi njemu prinesla diktatorsko oblast. To oblast Rooseveltu novo stanje tudi daje, saj ima zdaj pravico postaviti pod svoje nadzorstvo vso industrijo ter jo prisiliti, da dela za vojne potrebe, pravico ima ustaviti vse valutne in denarne poste za tri mesece, lahko zaseže vse radijske postaje za državo ali za vojsko, vse električne centrale in druge naprave, lahko zasega ladje in vozila, lahko preključe določila o delovnem času.

Roosevelt je ob tej priliki imel tudi daljši hujskaški govor, v katerem je slikal nevarnosti, ki da groze Združenim državam, razglasil je kot ogražanje Amerike dejstvo, če bi se kdor koli polastil evropskih otokov v Atlantskem morju ali zahodne afriške obale, zlasti Dakarja. S tem je Roosevelt uradno razglasil vmešavanje Amerike v evropske zadeve.

S tem odlokom o uvedbi pripravljenosti je v Združenih državah dejansko prenehala še tista demokracija in svoboda, kar jo je bilo, zakaj predsednik bo v novem stanju lahko preganjal pod krinko boja za državo in demokracijo vse tiste, ki nasprotujejo njegovi usodni politiki.

Churchill mora priznati težke borbe in občutne izgube angleške mornarice

Lizbona, 28. maja. s. Včeraj je imel Churchill kratek govor v angleški spodnji zbornici, v katerem je poskušal omiliti vuse, ki so jih naredili zadnji teški udarci sil Osi britanski vojni mornaricev Atlantiku in v bojih za Kreta. Churchill je najprej govoril o gigantski bitki, ki se razvija na Atlantiku. Neglede na to, da je izguba »Bismarck« omogočila Churchillju izjavo, da se je Angliji posrečilo ohraniti svobodo atlantskih pomorskih poti, pa je sam poudaril, da so bile težke izgube, ki jih je britanska vojna mornarica doživela zaradi hudih napadov nemške vojne mornarice. Posebno je poudaril, da pomeni za Angleže težko izgubo propad bojne ladje »Hood«, ki je bila potopljena iz

daljave 20 kilometrov. Ko je govoril o bitki za Kreta, je Churchill izjavil, da odločitev še ni padla zaradi veličastnega odpora angleških čet. Churchill je nato potrdil, da se je bila strahovita borba med angleškimi brodogojem, ki je poskušala preprečiti izkrcavanje nemških oddelkov, z nemškim letalstvom, kajti angleško brodogoj ni uživalo zaščite svojega letalstva. Ko je naštel potopljene ladje, je Churchill pripomnil, da sta bili poškodovani tudi dve bojni ladji, več križark in nekaj rušilcev od bomb, ki so padle v neposredno bližino ladij. Churchill je zaključil svoj govor z ugotovitvijo, da bo Anglija vse storila za obrambo Krete, kajti ta otok je »ena od postojank, ki so prevažne za Egipt«.

Pregled tedenskih vojnih operacij po nemškem generalu Gleise Horstenau

Berlin, 28. maja. s. V svojem tedenskem poročilu o vojaškem položaju piše vojaški sodruknik DNB-ja general Gleise Horstenau sledeče:

Prvikrat v vojni zgodovini so bili poslani oddelki hrabrih vojakov s padali in letali na otok, da bi ga zasedli, pa čeprav ga brani sovražnik. Potem, ko so nemški padalci pogumno in vtrajno branili postojanke, ki so si jih priborili na Kreti, pa so si nemške čete, ki so za njimi pristale, zagotovile v nekaj dneh oblast nad deli otoka. Anglija je poskušala zbrati svojo sredozemsko mornarico okrog Krete, toda to se ji ni posrečilo zaradi napadov nemškega letalstva. Službeno poročila so že poročala o izgubah angleške mornarice. Uspeh naše mornarice, ki je razrušila več križark, rušilcev, eno podmornico in več angleških motornih čolnov in poškodovala več drugih ladij, je dokaz za veliko vlogo in pomen, ki ga ima moderno letalstvo v vojni na morju. Dela za popravilo pomorskih angleških enot, ki so bile v teh spopadih z nemškim letalstvom poškodovane, bodo zelo težka, povedati pa je zraven treba, da Malta s svojimi ladjedelnicami že več mesecev ne more delati za angleško mornarico, in zato se bo slednja morala zateči v egiptsko obalo.

S temi uspehi v Sredozemskem morju se olajšuje naloga oddelkov Osi v severni Afriki, ki so tudi ta teden pri Sollumu nadaljevali s svojim živahnim delovanjem. Posebnega pomena so danes letalska oporišča, ki so bila vzeta sovražniku. Po zmagi v Sredozemskem morju je prišla še zmaga v Atlantiku. Nemške podmornice so v zadnjih tednih dokazale, da lahko delujejo ne samo v Atlantiku, temveč tudi ob afriških obalah in da nadzirajo tudi te poti, ki vodijo v Veliko Britanijo. Nobena druga stvar ne bi mogla boljše dokazati velikega akcijskega radia nemških podmornic, kakor pa sporočilo vrhovnega poveljstva, ki je reklo, da so podmornice v severnem Atlantiku blizu Gronlandije in ob obalah zahodne Afrike razpršile in deloma razrušile sovražnikove konvoje. S temi novimi 110.800 tonami brodogoja je nemško podmorniško brodogoj doseglo nov uspeh. Če je angleška admiraliteta mislila, da lahko drži v oblasti in da usmerja svoje konvoje za Anglijo severno in da jih lahko spremlja z vojnimi ladjami, pa je zmaga nemške oklepne ladje »Bismarck« nad največjo vojno ladjo sveta »Hood« dokazala, da so tudi poti ob Islandiji prišle pod naše nadzorstvo in da je v bitki za Atlantik odnesla Nemčija. Angleška admiraliteta je morala priznati potopitev 20 pomoznih križark. Dejansko število pomoznih križark, ki smo jih potopili, pa je mnogo večje. V Atlantiku je Anglija v maju izgubila 529.100 ton trgovskega brodogoja, kar da dnevno povprečno 22.046 ton. Angleška mornarica je zabeležila v preteklem tednu najtežje izgube v vsej vojni. Napadi nemškega letalstva na angleška pristanišča so povzročili Angliji težko škodo, ker so bile razrušene ladjedelnice, skladišča in shrambe.

V treh vrstah...

Prijava brezposelnih. Borza dela poziva vse brezposelne, ki se dosedaj še niso prijavili, da izvrše to takoj. Prijave rabi Borza dela zaradi evidence.

Borza dela išče 30 tesarjev in 20 delavcev. Prijavite se takoj.

Naš rojak-letalec odlikovan. S srebrno kolajno je bil odlikovan naš rojak poročnik Viktor Barič. Doma je iz Trsta. Odlikovan je bil v priznanje zaslug v bojih na Sredozemlju.

Reka na pragu novega razvoja. To pa zaradi tega, ker se bo odslej usmerjala vsa madžarska pomorska trgovina na Reko. Ne va se še, ali bo Madžarska ustanovila posebno družbo za pomorsko plovidbo, ali pa se bo naslonila na kakšno že obstoječo družbo, ki so Madžarsko že odslej oskrbovala glede uvoza in izvoza. Z ureditvijo tega vprašanja se Reki obetajo nove možnosti proročita.

Zaradi porušenega mosta v Slavenskem Brodu je bil doslej vsak promet nemogoč med Bosno in Hrvaško. Sedaj se vrši promet s prevozom blaga po čolnih med Bosanskim in Slavenskim Brodom. V ta namen je izšla celo naredba, ki jo je izdal minister za domobranstvo.

Število slovenskih nogometnih klubov je padlo od 58, kolikor jih je štela prej slovenska nogometna zveza na 13, kolikor jih je ostalo v Ljubljanski pokrajini. Toda vsi klubi, čeprav tako okrnjeni so že začeli z delom. V kratkem bo prišlo do juniorske srečanja med ljubljanskimi in tržaškimi juniorji.

Belgrajski nogomet. Belgrajski nogometiški so se že znašli. Tudi tekmovalje za pokal Srbije nogometne zveze se bo to nedeljo že začelo. Nastopili bodo te-le pari: BSK : BASK, Jugoslavija : Jedinstvo v Belgradu, v Zemunu pa domači Vitez : Jabuka iz Jabuke.

Posebno ravnateljstvo je bilo imenovano za uravnavanje rek in izsuševanje močvirij v hrvaškem uradnem listu.

Brat Kvaternik povišan v generala, pa čeprav čele po smrti. Tako je odločil Poglavnik. Pnter Kvaternik je našel smrt na veliki četrtki v Splitu.

Vina je vedno manj na Spodnjem Štajerskem. Prav tako je že veliko pomanjkanje mesa. Sedaj ljudje največ pijejo pivo. Graškega piva pa na trgu še ni.

Vse prazne sobe v Mariboru, ki so ostale na razpolago zaradi odpotovanja stanovalcev, morajo lastniki hiš takoj prijaviti posebnemu uradu, ki sme oddajati sobe spet v najem.

Samo dekan Gomilšek opravlja sedaj službo božjo po Slovenskih goricah. Na dan ima kar dve maši, tako da imajo vasi tedensko po eno sv. mašo.

Edgar Wallace:

Na sever, potepuh!

Tudi ovrtnik si je izravnal. Crna samoveznica pa ga je napravljala naravnost odličnega.

»Izgledaš kakor kakšen trgovski potnik, ki se bavi s prodajo pogrebniških potrebščin,« mu je smeje se dejala Oktober.

Srajco sta razgrnila čez motor, da se posuši; medtem pa sta se spravila k zajtrku. Med jedjo sta se razgovarjala in delala načrte za nadaljnji beg.

Po Robinovem mnenju je dolginova smrt precej poslabšala njun položaj. Gotovo so se že razvedele posamezne podrobnosti. Lastnik avtomobila je brez dvoma naznanil tavnino policiji in povedal njegovo številko. M. R. Elmer ga je skoraj spoznal in najbrž ni molčal. Ze te okoliščine so bile zelo opasne. Ce pa se razve še o zločinu v zapuščenih hiši, bo vsa stvar postala še bolj zapletena.

Ona pa je ugovarjala:

»Saj ni mogoče, da bi te obtožili, da si ti umoril onega lumpa.«

»Zelo mogoče je in niti najmanj ne dvomim, da bodo to storili,« ji je odvrnil on.

Videl so ju, da sta pristopila iz one smeri in nadzornik garaže je opazil kri na njegovih rokavh. »Moje edino upanje je Elfrida... saj je zelo modra.«

Oktober ga je začudeno pogledala.

»Jaz pa sem mislila, da bi te prav ona rada dala zapreti, če bi te mogla. Vsaj po tvojem pripovedovanju sem tako sodila... Ali te ne sovražijo?«

Robin je molče prikimal.

»Ne more me trpeti,« je končno dejal. »Vendar

bi si vse na svetu prej želela kot to, da bi me aretirali. Da bi to preprečila, bi bila pripravljena žrtvovati vse prstane, uhane in vse svoje dragulje. Celotna njena biserna ogrlica, s čigar vrednostjo bi mogla odkupiti celo kraljico, bi se ji ne zdela preveč za to. To je vendar njena največja skrb. Nikdar mi ne bo odpustila, da sem pritegnil pozornost javnosti nase. Če bi mogla pogledati v njeno dušo, bi videla, da je pogreznjena v obup. Uboga, stara Elfrida!«

Oktober se je vsedla v kot avtomobila in vzdihnila.

»Ta zgodba je zame prava uganka. Prav ničesar ne razumem. Kakšna skrivnost je to? Prej si mi pripovedoval, da te ta stara gospa sovraži z vso dušo, sedaj pa mi praviš, da bi bila pripravljena žrtvovati vse svoje dragulje, da bi te rešila. Nato pa je imenuje »ubogo staro Elfrido« kot da bi bila tvoja najboljša prijateljica.«

Robin se je veselo zasmjal.

Kmalu pa se je zopet zresnil in dejal:

»Ze po naravi sem skrivnostem. A to sedaj ni važno. — Dejstvo je, da sva zaznamovana. In glavni povod temu je avtomobil. Sicer ne morem z gotovostjo trditi, da je lastnik že stopil v stik s policijo, ker je še precej zgodaj. A vsako uro postaja nevarnost večja. Vse garaže v okolici bodo obveščene. Mož, s čigar obleko se ponašam, naju bo gotovo izdal. Edina sreča je, da ne bo povedal, da je svojo obleko zamenjal za tvojo uro. O tem sem prepričan. Gotovo si misli, da je ura ukradena; zato bo molčal, da mu je ne odzamejo. Povedal bo samo, da sva kupila bencin in se odpeljala dalje.«

»Kaj naj torej storiva z avtomobilom?« je vprašala Oktober.

Ranjeni italijanski vojaki se vračajo iz Sofije

Sofija, 28. maja. s. 45 italijanskih vojakov, ki so bili ranjeni na grškem bojišču in so bili začasno prepeljani v nemško vojaško bolnišnico v Sofiji, se je odpeljalo iz Sofije v domovino. Bolgarska vlada je dala Italijanom na razpolago poseben vlak, ki jih je odpeljal v Skoplje, od tam pa so jih odpredili v Tirano, odkoder se bodo odpeljali naprej v Italijo.

Angleži odhajajo iz Sirije

Beirut, 28. maja. s. Kakor poročajo iz Aleppa, je britanski podkonzul nasvetoval številnim judovskim družinam in britanskim državljanom, naj zapuste kraj. Po vse mestu v Aleppu se množijo lepaki, ki pozivljejo ljudstvo, naj podpre Irak v sedanjih borbi. Arabsko časopisje pravi, da je neresnična trditve angleške propagande, da Gebel Drus ne bi podpiral Iraka v sedanjem spopadu in pravi, da je takšna trditve neresna. Listi dalje pravijo, da je vsak Arabec na strani Iraka in da je pripravljen podpreti pravico stvar za osvoboditev Arabcev.

Zelenjave je na trgu vedno več

Ljubljana, 28. maja. Na živalskem trgu je od dne do dne bolj živahno. Dovoz živil je vedno večji, posebno dovoz zelenjave je razveseljiv. Vedno bolj se pozna, da carinske meje med Ljubljansko pokrajino in drugimi pokrajinami ni. V Ljubljano prihaja čedalje več povrtnice iz južnih krajev.

V splošnem se je cena zelenjave znatno znižala. Cena krompirja je 2,50 din za kg, novega krompirja pa je zelo malo na trgu, pa še bistega, ki ga pripeljejo, ljudje takoj pokupijo. Tudi češnje se dobe že po 14 din za kilogram.

Perutninski trg je bil slabo založen. Tisto malo kokoši in piščancev, ki so jih prinesli na trg, pa je šlo takoj v denar, pa še celo po nekaj kovačev dražje, kakor pa je bila perjad vredna. Vedno in vedno se še opaža, da ljudje preplačujejo blago in tako sami dvigajo ceno. Ljudje se pač ne morejo navaditi na maksimirane cene. Spinačo so danes prodajali tako, kakor je to določil tržni urad za ta teden. Bila je po 7 do 8 din. Zelo lepa berivka je bila naprodaj po 14 din, kolobar je bilo tudi precej in so jih prodajali od 14 do 16 din. Grah se je za nekaj pocenil. Bil je po 12 din kg. Za mlečno izdelka so se ljudje tudi danes prevrivali na vse pretege. Kislo smetano in surovo maslo so gospodinje hitro pokupile. Tudi zelje in repa sta šla lepo v denar. Kilogram zelja je bil po 4 din, na trg je prišla že nova pesa, ki niti ni tako draga. Kilogram stane 14 do 16 din. Čebule je bilo tudi nekaj naprodaj. Na mlekarških stojnicah za stolnico je bila prava puščoba. Niti ene stojnice ni bilo. Od medičarjev pa sta postavila dva svoje stojnice. Cvetlični in žajbljev med je ostal v ceni neizpremenjen. Bil je po 40 din kilogram. Kakor po navadi pa je bilo sadja na trgu dovolj. Jabolka so bila 12 do 20 din kilogram, kar je pač odvisno od kakovosti blaga. Mesarji so imeli svoje stojnice zaprte, je Ovirik je prodajal. Imel pa je naprodaj le jagnjetino in kozličevino. Seveda jo je hitro prodal, kajti kupcev ni manjkalo.

Jaje je bilo malo naprodaj

Ljubljana, 28. maja. Da je na trgu jajc vedno manj, je razumljivo, kajti jajčarice, ki prinašajo jajca v mesto, svoje blago rajši prodajajo po hišah raznim gospodinjam, ki jajca lahko preplačajo. So pa tudi jajčarice, ki trgujejo od trgovine do trgovine. Zaradi tega opozarja mestna občina vse trgovce, ki kupujejo in morda tudi preplačujejo jajca, naj tega ne delajo, ker bodo drugače izročeni sodišču zaradi prekupevanja in veriženja. Prav tako mestna občina opozarja gospodinje, naj ne preplačujejo in naj ne kopičijo živil, ker je to strogo prepovedano ter jim bodo nakopičena živila odvzeta, same pa bodo strogo kaznovane. Samo gospodinje brez srca morejo nakupičevati zalogo živil, ki se jim potem skvarijo in propadajo. Na ta način gre mnogo živil v nič. Tuke gospodinje naj pomislijo, da so tudi javni uslužbenci med tistimi, ki se ne morejo zalagati z žvili. Sicer pa preplačevanje obeta tistim, ki se zalagajo, tudi drugo razočaranje. V teku je namreč akcija, ki jo je pokrenila mestna občina, ki naj Ljubljano založi s ceninimi jajci iz Bosne in Hrvaške.

Kupuj blago le pri svojem stalnem trgovcu

Ljubljana, 28. maja. Samo pri svojih trgovcih, kjer stalno kupujete, naj kupujete odjemalci ter naj ne hodijo po blago po vseh mogočih trgovinah, ker zaradi navala prav lahko pri tem ali onem trgovcu zmanjka dotičnega blaga. Dostj strank si namreč na ta način zbira zaloge, zlasti pa se tega načina poslužujejo prekupevalci, da lahko verižijo s tako zbranim blagom. Celotna na mestni tržnici so zalotili mlekarja, ki si je tako zbiral zalogo surovega masla, da so drugi zanj kupovali zavitke po 1/4 kg. Kdor obleta vse trgovine in kupuje tudi samo po 1/4 kg, si v kratkem času že nabere precejšnjo zalogo, a drugi morajo ostati

brez tega ali onega živila. Ljudje naj se torej ne pritožujejo, če pri trgovcu, ki jih ne pozna, ne dobe zahtevanega blaga, saj trgovec mora založiti svoje stalne odjemalce s potrebnimi žvili ter jih obvarovati pred pomanjkanjem. Trgovci odklanjajo kupce v interesu svojih stalnih strank in zato naj nikdo ne zabavlja, če ne dobi blaga v trgovini, kjer ni prej kupoval. Kdor išče blago pri tujem trgovcu, je že sumljiv zbiranja in kupičenja živil ter tudi prepredevanega prekupevanja in veriženja. Zato pa opozarjamo gospodinje, naj se drže svojih trgovcev, trgovci naj pa tudi postrežejo v prvi vrsti samo svojim stalnim odjemalcem.

Novice s Hrvaške

Zagreb, 28. maja. s. V Zagrebu so prispeli člani nemškega odposlanstva, ki se bodo pogajali za trgovsko pogodbo med Nemčijo in neodvisno hrvaško državo.

Dubrovnik, 28. maja. s. Iz Valone so prispeli prvi vojni ujetniki iz bivše jugoslovanske vojske, kateri so bili izpuščeni na svobodo. Med njimi je bilo tudi več častnikov.

Zagreb, 28. maja. s. Včeraj so se v Zagrebu začeli posveti kolonizacijskega odbora pod predsedstvom ministra za korporacije. Odbor bo najprej podeljeval hrvaškim državljanom tisto zemljo, katero je prejšnja srbska vlada podeljevala srbskim vojnim prostovoljcem.

Zagreb, 28. maja. s. V Zagrebu je bil včeraj prvi nastop novo ustanovljenega orožniškega zbora neodvisne hrvaške države. Oddelki so nastopili pred maršalom Kvaternikom.

Zagreb, 28. maja. s. Uradni list je objavil ukaz, ki določa, da bo dr. Pavelič sam prevzel vodstvo in nadzorstvo nad najvažnejšimi javnimi deli na Hrvaškem.

Zagreb, 28. maja. s. Minister za narodno obrambo je ustanovil poseben inšpektorat za narodno gospodarstvo, pod katerega pristojnost bodo prišla vsa vprašanja finančnega in industrijskega značaja, ki se tičejo narodne obrambe in javne varnosti.

Zagreb, 28. maja. s. Uvedena je bila spet železniška zveza med Sarajevom in Dubrovnikom in na odseku Uskoplje—Zelenika. Obenem je bil popravljen most, ki je bil razrušen pri Potovu ter pripravljeno vse za postavitve mostu pri Ludbergu. Velik most pri Bolinju bodo postavili s pomočjo hrvaških inženirjev.

Zagreb, 28. maja. s. V Zagrebu sta prispela romunski konzul Caralunga, ki je bil prej romunski konzul v Belgradu, in Campeanu, tajnik bivšega romunskega poslanstva v Belgradu. Naslednje dni pa pričakujejo romunskega pooblaščenega ministra, ki bo prispel iz Rima.

Zagreb, 28. maja. s. V teku so dela za popravilo znamenite katedrale v Djakovu, katero je začel delo ob umiku bivše srbske vojske več topovskih strelj.

Zagreb, 28. maja. s. Uradni list je objavil ukaz, s katerim se ustanavlja posebno izjemno sodišče na ozemlju Zagreba in Gospiča.

Zagreb, 28. maja. s. Dr. Pavelič je ukazal ustanoviti poseben vojaški muzej, v katerem bodo shranili vse spomine in znake, ki se nanašajo na vojaško zgodovino hrvaškega naroda.

Zagreb, 28. maja. s. V Zagrebu se bo ustanovila nova banka pod imenom Hrvaška bančna družba, ki bo imela za 100 milij. din temeljnega kapitala.

Osiyek, 28. maja. s. Včeraj so Osijek zapustile nemške vojaške oblasti. Predstavniki hrvaških vojaških oblasti so jih prisrčno pospremili do meja.

Novi spopadi v Bombaju

Sanghaj, 28. maja. s. Protiangleške demonstracije v Bombaju, ki se dogajajo navzlic vsem naporom angleških oblasti in navzlic močnemu posegu policije, so povzročile, da je stanje v Indiji resno. V ponedeljek so bili neredi taki, da jim policija ni bila kos. Večkrat so morali priskočiti na pomoč vojaški oddelki. Ko so angleške čete skušale zasesti nekatere dele mesta, so naleteli na odpor demonstrantov in zato streljali. Samo pri tem spopadu je bilo 21 mrtvih, 151 pa ranjenih. 400 ljudi je bilo prijetih. Guverner Bombaya in šef tamkajšnje policije sta v oklepnem avtomobilu vozila skozi mesto, da bi se sama prepračila o stanju med prebivalstvom.

Nekaj nesreč

Zadnje dni so se dogodile nekatere nesreče, ki jih omenimo. Nekaterih je bilo spet krivo razstreljivo, pa čeprav smo v našem listu že nešteto krat opozarjali na opreznost. Ljudje! Če najdete razstreljivo, ne drezajte vanj, ampak pokličite takoj vojaške oblasti ali pa orožnike, ki bodo takoj odstranili nevarnost.

Smučarka Mravljetova je padla na stopnicah tako nesrečno, da si je znova, že 15-letni sin zidarja Vinko Kleščič iz Medvod je splezal na drevo in si pri padcu zlomil desnico. — Ludvik Demšar, posestnik z Rakeka, je imel delo pri cirkularki. Po nesreči mu je poleno spodletelo tako, da je prišel z roko pod žago, ki mu je odrezala prste na levi. — Včeraj in v ponedeljek so pripeljali v ljubljansko splošno bolnišnico spet nekaj ponesrečencev, ki so se poškodovali z razstreljivo. Iz Trate pri Škofji Loki so pripeljali 11 letnega sina poljske delavke Franca Oblaka. Doma je našel ročno granato, ki je eksplodirala in mu odtrgala obe roki v zapustju in ga tudi sicer močno poškodovala. — Anton Boje, 14-letni fantek, je tudi v gozdu našel patrono, po kateri je začel tolči. Patrona se je razletela in mu razmesarila desnico. Tudi po obrazu je dobil močne poškodbe. Prav tako je eksplodirala patrona v roki Antonu Rusu in mu močno poškodovala desnico.

»Zapustiti ga morava... a ne tukaj. Sele v bližini kakšnega mesta. Tudi svoj plašč moraš zavreči. Preveč je razcapan in bi brez dvoma vzbujala pozornost.«

Njegova srajca se je medtem deloma posušila; na nekaterih mestih pa je bila celo ožigana. Oktober je predlagala, da bi jo posušila na zraku. Robin ji je prinesel močno vežo, na katero je privezala srajco za rokave. Pritrdila sta jo na avtomobil in kosta se odpeljala dalje, je vihrala ob strani kakor zastava.

Cesta je bila še prazna, zato se jima ni bilo treba bati, da bi s svojo svojevrstno zastavo vzbujala pozornost. Le enkrat sta jo morala sneti, ker jima je prišel nasproti kmečki voz.

Ko sta dospela v bližino mesta, je srajca bila že popolnoma suha.

Prav za prav sta dospela zelo nepričakovano, pri prvem križišču — na zelo živahnem cestu. Ze z vrha griča, po katerem je vodila cesta, sta videla več kmečkih voz, nekaj avtomobilov, nato velik voz, poln prazničnih oblečenih fantov in deklet, slednjič še tovorni avtomobil, na katerem so se peljali muzikantje v zelo čudnih uniformah.

»Gotovo mora biti v bližnjem mestu kakšen praznik,« je dejal Robin.

Oktober pa je pripomnila:

»Zdi se mi, da je prav danes zborovanje farmarjev. Mr. Elmer je o tem pripovedoval. Saj zavzema med njimi precej vidno mesto.«

Le tega se ni mogla spomniti, katero mesto naj bi to bilo.

»To zborovanje mora biti precej pomembno, ker prihaja v mesto toliko ljudi že navsezgodaj.«

Oktober je pripovedovala svojemu tovarišu vse, kar je o teh slovesnostih slišala od mr. Elmerja in njegove žene. Povedala sta ji, da je ob takih prilikah zelo veselo. Mrs. Elmer ji je pripovedovala o ženski, ki je požirala meče in o možu, ki je vtaknil svojo glavo v levovo žrelo.

Vse to je Robinu pripovedovala njegova spremmljevalka, medtem ko sta polagoma dospela do križišča. Robin se je hitro odločil. Ce močeta vzbujati pozornosti, je najboljši, da se priključita množici. Počasi je okrenil avtomobil in ga usmeril med težak tovorni avto in s trakovi okrašen kmečki voz.

Skupno z drugimi sta prispela v sredino mesta, kjer je na trgu stala cela vrsta avtomobilov.

»Ce bi bil jaz predsednik Združenih držav, bi odredil, da mora vsako mesto imeti na vsakem koncu z velikimi črkami napisano svoje ime,« je dejal Robin, ki bi za vsako ceno rad vedel, kam sta dospela.

»Našega hudobnega bebija pa bova pustila kar tukaj,« je nadaljeval. »Kjer je že toliko avtomobilov, pač nihče ne bo postal pozoren na najnege; vsaj tako kmalu ne. Sedaj me pa skrbi, kje naj zapustim tebe?«

»Mene misliš zapustiti?« je vprašala preenečeno.

Robin je prikimal.

»Priskrbeti moram drug avtomobil, obleko za oba in razne informacije. Vse to pa najlažje opravim, če sem sam. Res škoda, da si nisi izbrala poklica žeparja, bi mi sedaj vsaj lahko priskočila na pomoč. Tudi jaz sem za to delo premočno spreten. Moral si bom pač kako drugače pomagati.«

(Dalje)

Kako so gledali na alkoholizem pred dobrimi sto leti v Ljubljani

Zanimivi podatki, ki jih je nanizal v posebnem poročilu takratni ljubljanski mestni zdravnik dr. Lipič

Ljubljani, 28. maja.

Vsako leto so oblasti izdale posebne sezname o potrošnji alkohola, pa tudi zdravstvene ustanove vodijo posebne sezname, iz katerih se dobro vidi, koliko potrošijo naši ljudje za alkohol in kakšne kvarne posledice ima na narodni razvoj. Vedno in vedno opozarjajo merodajni činitelji na kvarne posledice alkohola, ki je velika napaka naroda, če ga uživa v preveliki meri. Ali se ne bi hoteli ozreti morda za kakšnih sto let nazaj v zgodovino našega naroda in pogledati, koliko so takrat potrošili alkoholnih in drugih pijač. Statistiko bomo podali tako, kakor so jo gledale takratne zdravstvene ustanove. Starejši očenci se bodo spominjali nekaterih dejstev in primerjali, če je bilo res vse tako, kakor je opisal takratni znani ljubljanski mestni zdravnik dr. Fran Viljem Lipič. Lipič je bil po rodu Hrvat, leta 1834 je izdal obširno znanstveno knjigo, ki je imela seveda nemški naslov: Topografija provincijalne glavnega mesta Ljubljane. V tem ne samo zdravstveno-zgodovinsko zanimivem delu obravnava dr. Lipič vsa važnejša vprašanja, ki se tičejo zdravstva v današnjem smislu besede in še marsikaj. Knjiga, ki je izredno bogat vir za spoznavanje zdravstvene preteklosti naše prestolnice v Prešernovi dobi, je pri privatnikih že prava redkost. Nekaj knjig te zanimive izdaje je prav gotovo po antikvariatih in večjih zbirkah, ki jih imajo strastni ljubitelji knjižnih del. Dr. Lipič v svojem delu opisuje tudi, kakšna je bila potrošnja alkoholnih in drugih pijač. Pa poglejmo, kaj pravi o tem:

Še pred malo leti je bila v Ljubljani žganjehka skoraj nepoznana. Od tega časa pa že lahko naštejemo osem žganjekuhov, ki pridelajo letno približno 4000 veder. (Eno vedro drži 52 litrov žganja). Posebno priljubljeno je bilo v tistih časih brinjevo žganje ali kakor se mu pravi po domače brinjevec, ki so ga pogosto izdelovali že poprej tudi na deželi.

V tistih časih so uvozili vina nad 26.000 veder.

Najbolj priljubljena so bila tedaj dolenska in spodnještajerska vina. Najmočnejša in najbolj zlatopobarvano vino daje okolica Novejberskega turna, Krškega in Drenovca. Okrog Novega mesta in št. Jerneja pa so vina bolj blede in slabšeja. Okrog Mokrice in Metlike so vina žirovdruča. Zadnja vina rada povzročajo glavobol in so pri nas manj cenjena. V nizavah in nekaterih gričih, ki so soncu manj izpostavljeni, uspevajo zelo kisla in zelenkasta vina. Te vrste vina mešatelj pogosto mešajo in dobijo tako razne vrste, kakor strešavec, berščino in druga. Tako mešano vino je rdečkaste barve kot šiler in kiselkasto, z vodo mešano ugasi žejo in postane, če 10 let odleži, precej mlo namizno vino. Od spodnještajerskih vin, ki so splošno bolj svetle barve in močnejša, pri tem pa nič manj kisla, povprašujejo pri nas po rajhenburžu, sevničanu, brežičanu in bizelju. Manj primerno je nabavljeno maribortana, pljučana, radnogšana in ljutomertana, ki jih tukajšnjim vinopivcem tudi manj pripravljamo za stran svetlozelene barve, okusna po vrenju in večje vsebine apana, kakor zavoljo tega, ker povzročajo bolečine v glavi, s časom pa trganje v udih in tresilco. V mislih je imel avtor najbrž stresanje udov, predvsem rok, ki jih opažamo pri kroničnih alkoholikih.

Od vipavskih, furlanskih in istrijskih vin, ki imajo to lastnost, da ne obstanejo dolgo, pijejo pri nas največ drago prošek, črnkalca in rebulo. Ta vina so kalna kakor mošt, zelo sladka in pretočena so zlate barve, lahko jih privedimo slično kakor šampanje ter rada povzročajo glavobol in slabost, napetost in ščipanje v trebuhu. Cebedin je vodenobarven, prijeten, močno vpijanljiv, ostane dober nekaj let, pospešuje spanje in človeka žeja, ko se prebudi. Vina, ki jih pridelajo v Vipavski dolini na Notranjskem, so zlatobarvna ali oledordečkasta, sicer tudi zelenkasta, vodenosvetla, ne preveč ugodnega teka in hitro omotijo, kakor n. pr. bržanka. Znana so tudi vina: pikolit, berzamin, cepičar. Teran je črno vino kakor črnlo, vleče usta skupaj povzroča zaprtje. Nedotaknjeno ostane dober nekaj let.

Za dalmatinska, hrvaška in ogrska vina se v Ljubljani bolj malo pulijo.

Od inozemskih, predvsem dezertnih vin, so najpriljubljenejša: cipro, malaga, malvazije in šampanje.

Vina, kakor tudi žganja, le redkokdaj ponarajajo. Najobčajnejše je mešanje vinskoga mošta s sadnim, kar se spozna že pri pretakanju po motni, kalni barvi, po okusu in duhu. Manj v rabi je žveplanje. O dodajanju kakšne kovine se nismo nikdar slišali. Kalno vino prečistijo z vizjim mehurem ali pa zmesejo iz jaje, mleka in soli.

Z vinotočem se v Ljubljani ukvarja 154, z žganjetočem pa 7 gostilničarjev.

Tukajšnje pivo je po navadi ravno na sladu in hmelju, zato je malo hranljivo in povečini narajeno s sumljivimi dodatki. Pivo je grenko in vpijanljivo. Zaradi pomanjkanja dovolj globokih kleti je pozimi ledeno mrzlo, poleti pa je mlačno in se nagiba h kislemu vrenju. Zato ga navadno ne iztožijo vsega. Letna količina proizvoda znaša okrog 10 tisoč veder in zaposluje 6 pivovarjev in prav toliko pivotočev ter nega trgovca s hmeljem. Strogo nadzorstvo nad to pridobitno panogo spada v zdravstveno-policijskem pogledu do sedaj med najbolj pereče.

Medica je pri nas redka.

Kavo pozna vsako gospodinjstvo, še celo najubožnejše. Poleg vsega imamo 7 kavarn. Zaradi visoke uvozne carine in ker sta Reka in Trst blizu, se spleča mnogostevilnim tihotapcem zalagati Ljubljano s tem predmetom za manjši denar. Ponaredbre tega arabskega nektarja so pri nas manj v čišlih. Nižji sloj pije to pijačo bolj mlečno enkrat na dan kar iz skledice za juho, premožnejši ljudje pa kar večkrat na dan iz posebnih skledic za kavo. Namesto sladkorja rabijo kot dodatek h kavi tudi sirup.

Snov za mehikansko pijačo (kakao) dobimo od dveh izdelovalcev čokolade. Za otroke rabijo nalivke iz žganih kavčnih lupin. Holandski čaj pijejo le redkokdaj brez dodatka punča.

Od umetno pripravljenih hladilnih pijač je najnavadnejša limonada. Tež slede predvsem malinovec, mandljevo mleko in pri revnejših voda

kuhanega sadja. Sladoled, ki je poleti zelo priljubljen, moramo prištevati bolj pijačam kakor pa jedilom, ker skušajo doseči z njim namen pijače. Marsikateri železniški krk dokazuje, da spada ta luksuzni predmet med stvari, ki dražijo.

V Ljubljani je bilo v tistih časih 400 pijancev. Na leto pa spijejo ljubljanci: 4000 veder žganja, 26.000 veder vina in 10.000 veder piva.

Glede zatiranja alkoholizma daje dr. Lipič ob koncu svoje knjige še tele dodatke: Da bi zavrl nezmernost v uživanju alkoholnih pijač, ni boljšega sredstva kakor visok davek na žganje in prepoved izdelave istega iz žita. Sprito razmerja med zlorabo in potrebo naj se preuredi tretjina vinogradov v polja ter ustanovi društvo zmernosti.

K pojevanju pijančevanja bi neposredno tudi pripomogli, če bi dali preprostem človeku sredstva za nabavo tečnejše in krepkeje hrane in če bi primerno omejili brezposelnost.

Stara umetnina slikarja Šubica

Je spet našla pot v Ljubljano

Ljubljana, 28. maja.

Umetniške slike naših slikarjev bratov Šubicev so zaslovene že v dobi svojega nastanka, še bolj jih pa ceni umetnostna kritika in sploh zgodovina sedanje dobe in to prinas doma ali pa tudi zunaj po svetu. Trgovsko ocenjeno so dosegla dela bratov Jurija in Janeza Šubica zunaj v svetu včasih neverjetno visoke cene, mogoče celo najvišje med vsemi našimi starimi slikarji sploh. Veliko teh del slavni bratov se je razgubilo po svetu, nekaj jih je ostalo pač pri nas doma ter se nahajajo v zasebni lasti ali pa tudi po galerijah. Ker sta brata Šubice izpopolnjevala svoje znanje tudi v inozemstvu, zato umetnostna kritika in zgodovina pač ni mogla slediti, niti pozneje ne, vsem njihovim delom in se večkrat vname umetniški prepis za to, ali pritiče slika Janezu ali Juriju Šubicu. In tako se je zadnje čase zopet pojavila srednjevelika oljnata slika, po tehnični slika Šubicev, ki predstavlja pravilni motiv »Pepelke«, v vsem pa prevladuje izredno melanholičen ton barv. Posamezni strokovnjaki so takoj pristali, da je slika enega izmed bratov Šubicev, drugi so zopet oporekali to trditve, kot je pač lastno o vsaki stvari, ki je mistično zavita, kot je ta slika, v zanimivo zgodovino naše preteklosti.

V graščinskih analih graščine Avgustenburg

v Savinjski dolini se večkrat omenja obisk slikarja Šubica pri lastniku baronu Wietenbachu, deloma je tudi dosti pisemske korespondence med baronom Wietenbachom in Šubicem. Baron je bil velik prijatelj umetnosti sploh in mu je Šubice naslikal motiv »Pepelke«, ker je poznal pravilno zamaknjeni značaj baronov. V pismu sicer Šubice trdi sam, da ima slika bolj značaj oljne šķice in je zato ni podpisal, ker jo bo, če bo le mogoče ob priliki, čim obišče zopet Avgustenburg v Savinjski dolini, še izpopolnil in dokončal. Dnevnik hčerke Ize Wietenbachove da misliti, da je bila ona kot model za tip Pepelke. Sploh je bil Avgustenburg poln zanimivih dogodkov. Prof. Orožen ga v zgodovini gradov Savinjske doline velikokrat omenja, zlasti je zanimiv upor francoske vojske, ki se je tukaj mimo pomikala preko trojanskih klanecv v okupirano Ilirijo. Francoska vojaška oblast je tedaj štiri upornike pustila obesiti v graščinskem stolpu Avgustenburga. In v tej pisani zgodovini te graščine ležijo še zapiski prezanimivi za umetnostno zgodovino bratov Šubicev. Slika je našla sedaj svojo pot v Ljubljano, kjer vzbuja umetniške prepričke za in proti, medtem ko omenjeni dokumenti jasno govorijo za Šubice. Sedaj jo ima v posesti antikvariat Jamnik na Starrem trgu. —nik.

Razglas

CEPLJENJE ZOPER KOZE V LETU 1941

je na osnovi čl. 3 »Pravilnika o zaščitnem cepljenju zoper kozec obvezno za vse v letu 1940 rojene, ki doslej še niso cepljeni, kakor tudi za vse one, ki so bili rojeni v l. 1941 in so stari najmanj 3 mesece. Javno brezplačno cepljenje zoper kozce bo po naslednjem redu:

ZA NOTRANJE MESTO

Cepljenje v ponedeljek, 9. junija, ob 17. v Mestnem domu; pregled v ponedeljek, 16. junija, ob 17. istotam; cepljenje v ponedeljek, 9. junija, ob 17. v Mestnem zavetišču, Japljeva ulica št. 2; pregled v ponedeljek, 16. junija, ob 17. istotam; cepljenje v sredo, 11. junija, ob 17. v šolskem posloppu na Cobjovi cesti — Graben; pregled v soboto, 18. junija, ob 17. istotam; cepljenje v soboto, 14. junija, ob 17. v Mestnem domu; pregled v soboto, 21. junija, ob 17. istotam.

ZA SPODNJO ŠIŠKO

Cepljenje v torek, 10. junija, ob 16. v Šoli v Spodnji Šiški; pregled v torek, 17. junija, ob 16. istotam.

ZA ZG. ŠIŠKO, ZAPUZE, DRAVLJE IN KOSEZE
Cepljenje v torek, 10. junija, ob 17. v Šoli v Zgornji Šiški; pregled v torek, 17. junija, ob 17. istotam.

ZA VIČ, GLINCE, ROŽNO DOLINO IN BRDO
Cepljenje v sredo, 11. junija, ob 16.30 v Šoli na Viču; pregled v sredo, 18. jun., ob 16.30 istotam.

ZA JARSE, OBRLEJE IN TOMACEVO
Cepljenje v petek, 13. junija, ob 17. v Šoli na Šmartinski cesti; pregled v petek, 20. junija, ob 17. istotam.

ZA KLEČE, SAVLJE, STOŽICE IN BEZIGRAD
Cepljenje v petek, 13. junija, ob 16 v Šoli za Bežigradom, Vodovodna cesta; pregled v petek, 20. junija, ob 16 istotam.

ZA STEPANJO VAS
Cepljenje v soboto, 14. junija, ob 16 v Sokolskem domu;

ZA HAUPTMANCO, ILOVICO, ČRNO VAS, IZANSKO CRSTO, GALJEVICO, DOLENJSKO CESTO
Cepljenje v soboto, 14. junija, ob 17 v Šoli na Barju; pregled v soboto, 21. junija, ob 17 istotam.

ZA MOSTE IN ZELENO JAMO
Cepljenje v petek, 13. junija, ob 17 v Šoli v Mostah na Zaloški cesti;

pregled v petek, 20. junija ob 17 istotam.

Cepljeni morajo biti vsi otroci, ki še niso bili cepljeni in pa oni, pri katerih cepljenje doslej ni bilo uspešno, neglede na to ali starši prejmejo tozadevno vabilo ali ne. K cepljenju je prinesli otroka čistega in v čisti obleki.

Otroka je prinesiti na najbližjo cepilno postajo tako k cepljenju, kakor tudi na isto cepilno postajo k obveznemu pregledu.

O pravilnem cepljenju in pregledu dobe starši pisмено potrdilo, katero je dobro spraviti.

Cepljenje izvzen omenjenih dni in ur je tudi vsak dan med uradnimi urami na mestnem fizikatu, a ni brezplačno.

Starši omih otrok, katere bo cepil zasebni zdravnik, morajo predložiti tako k mestnemu fizikatu dokazilo o uspešnem cepljenju.

Otroke, ki bi se jih iz kakšnega tehtnega razloga, n. pr. zaradi bolezni ne moglo cepiti, je opraviti o priliki javnega cepljenja ali pa med uradnimi urami na mestnem fizikatu, Mestni dom.

Kdor se pregreši zoper določila navedenega pravilnika, posebno če otroka ne prinese k cepljenju in pregledu, oziroma se pravočasno ne opraviči, bo kaznovan po določitih zakona o zatiranju nalezljivih boleznih.

MUNICIPIO LUBIANA

MESTNO POGLAVARSTVO V LJUBLJANI

dne 1. junija 1941.

Po pooblastilu predsednika:

mestni fizik: dr. Rus s. r.

Urejanje ljubljanskih ulic se bo nadaljevalo v mejah možnosti

Ljubljana, 28. maja.

Naprava lahkih tlakov z uporabo domačega požlahtnjena katrana po naših ulicah je že davno sklenjena stvar, da bi se rešili blata in nalezljivega prahu. Ljudje pa morajo potrpeti, saj ob hladnem in deževnem vremenu sploh ni mogoče utrjevati tlakov s katroanom, kar so ta dela dolgočasna in uspešna le ob povprečno suhem in dovolj toplim vremenu. Sicer pa letos ne smemo v tem pogledu preveč zahtevati od mestne občine, ki je dobila polno novih, težko izvedljivih, a neodložljivih nalog. Pomislimo samo na prehrano! Prav tako pa morajo ljubljanci upoštevati tudi za 10% in več odstotkov višje cene raznega gradiva in tudi visoko povijanje drugih stroškov. Marsikatero delo je sploh obstalo, ker ni nikjer mogoče niti za drag denar dobiti potrebnega cementa in drugega gradiva. Navzile vsemu temu bo pa mestna občina letos popravila še asfaltno

»Slovenska Matica« sporoča

Zaradi izrednih razmer se je izdaja knjig Slovenske Matice zakasnila. Za sedaj je mogla iziti samo Vojevska Moleta »Umetnost«, ki stane broširana 50 din, v celo platno vezana 64 din. Cenjeni člani se prosijo, da upoštevajo to okoliščino in ostanejo Slovenski Matici zvesti, da bo mogla še dalje vršiti svoj program.

Koledar

Danes, sredo, 28. maja: Avguštin, škof. Jutri, četrtek, 29. maja: Maksimilijan.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Maršič trg 5 mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10; mr. Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

Priporočamo ogled razstave najmlajših pri Bati. Je brez vstopnine; odprta je le še ta teden.

Gospode zdravnike opozarja mestni fizikat, da je po odredbi Visokega Komisarja poleg dosedanjih infekcijskih boleznih treba prijavljati tudi še morbilli, parotitis epidemica, malaria in scabies.

ZSK Hermes — lahkoatletska sekcija. Pozivam vse članice in člane, da se udeležijo važnega članskega sestanka v četrtek 29. maja ob 19 na Stadionu. V primeru slabega vremena je isti ob istem času v sobi gostilne Kržič poleg Stadiona. Posojeno opremo in orodje naj prinese vsak nazaj. Legitimacije za vstop na igrišče se dobe četiri ure pred sestankom pri vrodu stadiona. — Načelnik.

Generacija slovenskih najmlajših umetnikov, ki se je pri vsej skromnosti tako dostojno predstavila na razstavi pri Bati, je doživela pri najširšem občinstvu popolno priznanje. Razstavljajo Dolganova, Jakič, Strekelj, Perko in Franc Kralj. Vstopnine ni, obisk te razstave vsem najtolepeje priporočamo.

Profesorji zbor juridične fakultete je poklonil Akademskemu podpornemu društvu znesek 700 din namesto venca na grob svojega člana blagopokojnega gospoda dr. Rada Kušjeja, rednega univ. prof. — Iskrena hvala!

Zastopnik Rdečega križa potuje v soboto v Split. Če ima kdo svojem v Splitu kaj sporočiti, naj odda sporočila do sobote v pisarni Rdečega križa na Miklošičevi cesti (Delavska zbornica).

Odvažanje pepela iz centralnih kurjav, tovarni in sploh večjih kurilnih naprav. Ker mestni smetarji ne morejo pobirati teh odpadkov z navadnimi smetarskimi vozovi za zabožke, saj so ti vozovi določeni pač le za pobiranje smeti in pepela iz stanovanj ter ima vsako stanovanje pravico le do enega zabožka, zato posestniki tako velikih kurilnih naprav morajo pepel in gorke ter druge odpadke sami odvažati na določena odlagališča.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Sreda, 28. maja ob 19. uri: Kovarstvo in ljubezen. Izven. Ljudska predstava. Izredno znižane cene od 14 din navzdol.

Četrtek, 29. maja ob 19.30: Učenjak. Red Četrtek. Petek, 30. maja ob 15. uri: Šesto nadstropje. Izven. Ljudska predstava. Izredno znižane cene od 14 din navzdol.

Opera:

Sreda, 28. maja ob 19. uri: Faust. Red Sreda. P. n. gledališke obiskovalce opozarjamo, da je odslej začetek vseh večernih predstav v Drami in Operi ob 19.30. — Začetek predstav, ki trajajo preko tri ure, pa bo ob 19. uri, in bo to vselej posebej omenjeno v gledališkem repertoarju in noticah.

Drvi ob 19. uri bodo igrali v Drami kot ljudsko predstvo po globoko znižanih cenah od 14 din navzdol Schillerjevo dramo »Kovarstvo in ljubezen«. V njej je udarno pokazana razlika med aristokratskim in meščanskim svetom ter borba med poštenostjo in kovarstvom koristolovcev. V igri bodo sodelovali: Levcar, Jan, Levarjeva, Milava Boltar-Ukmarjeva, Peček, P. Juvanova, Gregorin, Sever, Raztresen in Simčičeva. Režiser: P. Malec k. g. Opozarjamo, da bo to zadnja uprizoritev te predstave v tekoči sezoni.

Učenjake je naslov Detelove veseloigre v treh dejanjih, v kateri bo igral Jan naslovno vlogo. Pisatelj je pokazal na satiričen in zelo humoren način, kam privede mladega učenjaka mehanično uporabljane frenologije. Za gledališko občinstvo, ki ljubi neproblematične igre, ki jim je glavni namen razvedrilo in smeh, je igra kakor nalašč ustvarjena. Zivahni odziv, ki ga ima pri občinstvu, je najboljši dokaz, kako ugaja.

Ljubeznivo in srčkano delce je Camasio-Oxilia veseloigra »Bog z vami, mlada letac! Vsebinsko prikazuje življenje v študentovskem stanovanju, kjer živi mlad študent in kjer se shajajo njegovi prijatelji in prijateljice. Ljubezenska zgodba med njim in hčerko njegove gospodinje, tvori glavno dejanje.

hodnike v Prešernovi in Selenburgovi ulici ter dokončala nekatera že lansko leto začeta dela, na novo pa pride na vrsto Vegova ulica in zgornji del Emonske ceste do Zoisove ceste, naposled pa tudi Turjaška ulica pred palačo Vseučilniške knjižnice. Zaradi naraščanja cen in pomanjkanja gradiva pa niti za našete ulice in ceste danes nikdo ne more jamčiti, da bi bile utrjene in urejene po dosedanjih načrtih in sklepih.

Charlie Chan v San Franciscu

»Da, gospod! Vprašal sem ga: sir Frederik, ali ste oboževani? Pa je odkimal z glavo in mi odgovoril: — Ni potrebno Parady. Oseba, ki je prišla na obisk, se mi zdi, da je ženska. — Nato je odšel, gospod... in našel smrt.«

Nekaj trenutkov so vsi molčali in premišljevali o tem, kar jim je sluga povedal. »Moramo se povzpeti gor in obvestiti goste o tem, kar se je dogodilo,« je rekla končno gospodična Morrow. »Toda eden mora ostati tukaj. G. Chan, ali bi vas smela prositi...«

»Zelo žal mi je, če bom morebiti povzročil vaš srd, toda vnaprej vas prosim za opravičenje,« je odgovoril Chan. »Toda tudi jaz bi rad opazoval, kakšen učinek bo naredila na goste vest o tem dogodku.«

»Razumem vas, gospod Chan.«

»Bom pa jaz ostal, gospodična,« je predlagal Parady.

»Dobro. Bobrite tako dobri in mi javite, čim bo prispel kapitan Flanery.«

salonu, ki je bil sedaj popolnoma osvetljen. Ko je vstopila mala skupina, so vsi radovedno uprli vanjo svoje oči. Kirk je obstal, ker ni vedel, kje naj bi začel svoje pripovedovanje.

»Povedati vam moram strašno novico,« je končno spregovoril. »Nesreča... strašna nesreča...«

Chanov pogled je med tem švilgal od obraza do obraza. Nekoliko dalj pa se je zamudil na bledem in zmučenem obrazu Eliane Andberry.

»Sir Frederik Bruce je bil ubit v moji pisarni!« je končal Kirk.

Nekaj trenutkov je vladal mučen molk, nato pa je gošpa Andberry vstala.

»Tema je tega kriva,« je začela s cvilečim glasom. »Vedela sem, vedela sem, da se mora zgoditi neka nesreča, ko bodo vse luči pogasene. V to sem bila prepričana.«

K njej je pristopil njen mož, da bi jo pomiril.

Hitro so začeli vsi glasno govoriti. Toda glas gospodične Morrow je vse prekril.

»Ostati moramo mirni,« je ukazala. Njena hladnokrvnost je Barryja Kirka očarala.

»Sum pada na vsakega izmed nas,« je pristavila gospodična Morrow. »Mi...«

»Glej, glej, to mi pa ugaja!« je vzkliznila gošpa Dawson-Kirk. »To mi pa res ugaja! Sumnja!«

»V tej sobi je bila popolna tema. Vsak trenutek je kdo izmed nas odšel ven ali pa prišel noter. Ne bi rada, da bi bila prisiljena ta trenutek izvrševati svojo polklicno dolžnost, toda pričakujem, da vam bo mnogo bolj ugajal moj dosedanj način preiskovanja, kakor pa način policijskega inspektorja, ki se bo v kratkem pojavil. Kdo vse so odšli iz salona med predavanjem polkovnika Beatema?«

Popoln molk je nastal po tem vprašanju. Prekinila ga je gošpa Dawson: »Film me je nenavadno zanimal. Pa navzile temu sem med predavanjem enkrat odšla v kuhinjo...«

»Da bi prekontrolirala svojo hišo...« je pripomnil Barry Kirk.

»Nič... razen razpisniški nered, ki vlada v tej kuhinji,« je izjavila gošpa Kirk.

»In vi, gošpa Tapper-Brook?«

»Jaz sem ostala pri gospodični Gerland,« je odgovorila z odločnim, mirnim glasom. »Niti ena od naju se ni premaknila z mesta ves čas predavanja filma.«

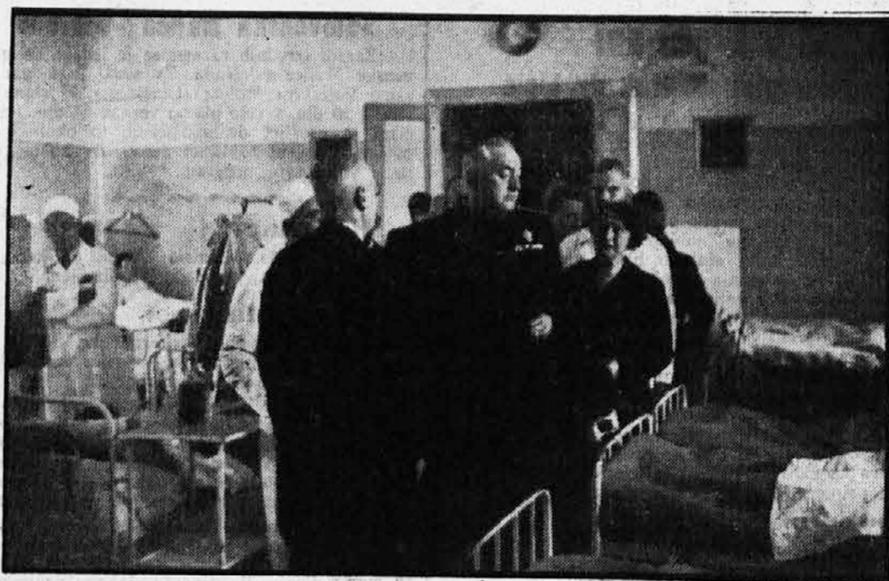
»Tako je,« je pritrčila igralka.

Po kratkem molku je začel govoriti Kirk:

»Prosim polkovnika, da bi me ne razumel napak. Njegovo predavanje je bilo nenavadno zanimivo in mi vsi se zahvaljujemo za čast, katero nam je izkazal s tem, da je pristal na to, da predava pred nami. Jaz osebno sem bil ves čas v sobi... izvzemši trenutek, ko sem odšel na vrt. Tam nisem videl nikogar drugega razen...«

Chan je stopil korak naprej: »Kar se mene tiče, sem z nenavadnim užiteklo spremljal predavanje in film. Za hip pa sem si začel biti sam, da bi razmišljal o veličastnih prizorih, ki sem jih videl na platnu. Odšel sem na vrt in tam sem našel g. Kirka. Pogovarjala sva se o spoštovanem gospodu polkovniku, o njegovi neukrotljivi hrabrosti, o njegovi

Gostje Baryja Kirka, ki jih je novica razburila in presunila, so stali molče v le za kratek hin.

Eksc. Visoki Komisar Emilio Grazioli v bolniški sobi ljubljanske splošne bolnišnice. — Ecc. l'Alto Commissario Emilio Grazioli in una camera degli ammalati nell'ospedale di Lubiana.

Zabavne in bridke o röntgenskih žarkih

75 letnemu kitajskemu državniku so šele v Evropi povedali, da ima kroglo v glavi

Že leta 1851 je neki Mitchcock napisal zanimivo knjigo »Religija geologije«. V njej je med drugim napisano tudi tole: Če položimo bakrovec na papir med srebrno in amalgamirano ploščo ter vse to pustimo 15 minut v popolni temi, kjer potem ploščo držimo nad živosrebrnimi parami, bomo dobili lepo sliko bakroveca, ki je torej morala priti skozi papir.

Iste leta, verjetno pa še nekoliko prej, je izšla tudi knjiga, v kateri se pisatelj Hunt bavi s spremembami, ki lahko nastanejo na telesih, če so v temi. Pisec trdi, da so si vsi učenjaki edini v tem, da v naravi sile, ki v popolni temi lahko preslikajo obrise stvari na drugih stvareh. Kar je ves svet leta 1895, ko se je namreč raznesla novica o uspehih Röntgenovih raziskovanj, smatral za nenavadno odkritje. Kakršnega človek zmora le v daljših časovnih razdobjih, so Angleži po trditvah omenjenega pisca že poznali in imeli kot svojo znanstveno dogmajo. Nemci z nekakim posmehom pišejo o tem in pravijo, da so morali Angleži res biti tako skromni, da so svoje znanje obdržali zase in tako dali priliko nemškemu fiziku, da je svoj izum objavil...

Veseli kmet sredi polja — smrt s koso

Učenjaki in navadni ljudje so bili nemalo presenečeni, ko se je zvedelo za izum Röntgenovih žarkov. Ves svet pa se je še bolj začudil, ko se je nekemu fiziku posrečilo izumiti pravico, s pomočjo katere je mogoče videti, kakšna je notranjost živega človeka. V Ameriki so sprva mislili, da bo odslej mogoče z enostavnim fotografskim posnetkom narediti sliko človeškega okostja, pri tem pa so trdili, da bo po röntgenskem postopku narejena slika dosti dražja od navadne fotografije. Nekdo so nekje celo poskrbeli za tele vrste presenečenja: Sredi polja je bila postavljena slika veslega kmeta, ki je visoko dvigal svoj srp, poleg njega pa je stala röntgenska slika istega človeka, ki pa je samo okostnjak, ki kakor smrt maha s koso...

Raziskovanje novih žarkov pa se je neprenehoma nadaljevalo in seveda tudi napredovalo. Že so se pojavile po izločbah prve slike: roka s prstanom, kjer so se zlasti lepo videle človeške kosti in prstan kot prevelik obroček na njih, dalje omara s ključki, kovinaste črke, ki so jih slikali skozi leseno škaflijo.

Prvi praktični poskus

Za ugotavljanje diagnoze so se poslužili »X-zarkov, kakor jih je iznajditelj sam imenoval na neki seji berlinskega zdravniškega društva leta 1896. Zanimiv je bil med drugim tale primer: Neke krojačica se je zbodla že pred dvema mesecema z iglo v mazinec. Konica igle se je zlomila in izgnila brez sledu, toda

bolečine, ki jih je ta krojačica trpela zaradi tega zbodljaja, so postajale čedalje hujše. Zatekla se je po pomoč k zdravnikom, ki so najprej skimavali z glavo, ker se jim je zatekli prst zdel velika zagonetka, zlasti še, ker odlomljenega konca igle niso mogli nikjer otipati. Nato pa so sklenili v praksi preskusiti novo iznajdbo. Naredili so dve röntgenski sliki. Obe sta jasno pokazali, da konec igle tiči med četrto in peto kostjo, na mestu, kjer so najmanj mislili, da bi bil. Treba je bilo potem narediti še majhno operacijo in zlomljen konec igle je prišel na dan, krojačica pa je bila kmalu rešena hudih bolečin.

Krogla v glavi —

»trajen spomin« na atentat

Pri ugotavljanju diagnoze so se röntgenski žarki sijajno obnesli. Odslej ni nihče več dvomil o izrednem pomenu tega novega odkritja, zlasti še, ker so se tovrstne zdravniške priprave in načini postopanja z njimi kmalu zelo izpopolnili. To naj dokaže še naslednji zanimiv, skoraj zabaven primer: Nek 75 letni kitajski državnik je tedaj prišel na obisk v Nemčijo. Med drugim so mu pokazali tudi novo iznajdbo. Vprašali so ga, če dovoli, da tudi na njem naredijo poskus z röntgenskimi žarki. Kitajski državnik je v to tudi privolil. Naredili so röntgenski posnetek njegove glave, na veliko začudenje pa so ugotovili, da v glavi tega Kitajca tiči prav blizu sene majhna krogla, izstreljena iz samokresa. Bil je to trajen spomin na atentat, ki so ga nanj nekoč vprizorili njegovi politični nasprotniki, po poznejši preiskavi pa krogla, ki ga je zadela v glavo, niso mogli nikjer najti. In ko so v Berlinu kitajskemu politiku pokazali röntgensko sliko njegove glave in mu povedali, da tiči v njegovi glavi tudi krogla, se je Kitajec nasmehnil in dejal: Zdjaj vsaj vem, zakaj me vedno glava boli...

Čprav je od tedaj, ko so iznašli v zdravilstvu röntgenove žarke, pomenijo vendar še danes pravo čudo za marsikoga, zlasti za tistega, ki prvič vidi svoj lastni okostnjak.

Edinstven muzej starinskega papirja

V mestecu Düren, ki je znano po svojih papirnicah, je bil te dni ustanovljen papirni muzej. V glavnem je sestavljen iz zbirke 28.000 papirnatih listin iz vseh časov, ki jo je s tolikim trudom zbral 33 let ravnatelj Schwanke. Ta mož je tudi predstojnik tega edinstvenega nemškega muzeja. Najstarejši od vseh teh kosov papirja je iz leta 1390 in so ga našli v neki primitivni nürnberski tiskarni.

Na Finskem so našli Tycho de Brahejev teleskop iz 15. stoletja

Tedaj, ko je divjala zadnja vojna med Finsko in Sovjetsko Rusijo, vojna, ki je vzbujala tolikšno pozornost po vsem svetu, so sovjetska letala večkrat hudo bombardirala razna finska mesta, med drugim tudi pristaniško mesto Abo ali kakor ga še drugače imenujejo, Turku. To važno finsko mesto ob zahodni obali ima poleg drugih zanimivosti tudi lep in zgodovinski pomemben grad, s katerega se nudi krasen razgled daleč naokrog po Botniškem zalivu Baltijskega morja. Bombe pa so tedaj večkrat zgrešile vojaško važne točke in so med drugim padle tudi na ta sloviti grad ter ga močno poškodovale. Po končani vojni so Finci kmalu začeli z obnavljanjem tega svojega zgodovinskega gradu. Pri razkopavanju na severni strani poslopja pa so na veliko presenečenje našli teleskop slovitega danskega astronoma Tycho de Braheja, ki je živel v 15. stoletju.

Iznajdljivost nemških tehnikov

Lani je bilo priglašeno 43.479 novih izumov

Kakor je razvidno iz številk, ki so jih te dni objavili v Berlinu, je iznajdljivost, ki so jo tudi na industrijskem polju pokazali zadnje čase številni nemški učenjaki, tehniki in tudi drugi, ki bi jih najpraviše šteli med samouke, res velika. Iz objavljenih podatkov se vidi, da je leta 1939 prijavilo svoje izume patentnemu uradu v Nemčiji nič manj kot 47.555 ljudi v naslednjem letu, t. j. lani pa 43.479. Seveda je treba pri tem povedati tudi to, da je med temi izumi tudi nekaj takšnih, ki prav za prav niso več nobena novost, pač pa so bili znani že prej, čeprav morda ne ljudem, ki so jih zdaj nevede znova predložili v potrditev patentnemu uradu. Iznajdljivost pa zaradi tega seveda ni nič manjša. Tako so na primer v letu 1939 priznali od zgoraj navedenih le 18.767 izumov, od lanih pa 18.544. Iz teh številk je razvidno, da je bilo predlanskim sicer prijavljenih približno 4000 izumov več kot pa lani, toda med lanskimi je bilo kljub temu več izumov odobrenih kot prejšnje leto, kar kaže, da so bili na splošno lanski izumitelji le iznajdljivejši. Morda je vpliv vedno srdečejše vojne segel tudi na to izumiteljsko področje.

Dokaz resnične

hvaležnosti

2 milijona dolarjev, ker mu je rešil življenje

Švedski časopisi poročajo o bajni dediščini dveh milijonov dolarjev ali približno 120 milijonov din, ki jo je zapustil Sved Karl Anderson 18-letnemu brezposelnemu Amerikancu Stewartu. Dediščina ima zanimivo zgodovino.

Pred štirimi leti je bilo, ko je Anderson nepremišljeno šel čez Broadway v Newyorku vprav

v trenutku, ko je po tej cesti s precejšnjo naglico privozil nek avtomobil. Nevarnost je opazil Amerikane Stewart, brž skočil za Andersonom ter ga tik pred nesrečo zbil izpred avtomobila. Tako je ta mladi Amerikane Andersonu rešil življenje.

Sved te usluge ni nikdar pozabil. Še isti večer je 18-letnemu svojemu rešitelju poslal 20.000 dolarjev, ko pa je Anderson umrl, je Stewart prejel od njega še 50.000 dolarjev. Tedaj je bil mladi Amerikane prepričan, da je s smrtjo darežljivega Sveda tudi konec daril, ki bi jih drugače morda še dobil od njega. Toda zmotil se je. Po smrti Andersonove sestre, zadnje potomke tega rodu, je nek newyorški notar po naročilu blage pokojnice Andersonove izročil Stewartu še tretje in tokrat res zadnje nakazilo — kar 1.930.000 dolarjev.

Ce denar res že tudi pomeni srečo, potem je Stewart zdaj gotovo zelo srečen človek, zlasti če pomislimo, da mu za vso lepo vsoto dolarjev ni bilo treba storiti drugega, kot da je pahljal starega Andersona izpred avtomobila, da ga ni povozil.

Volna iz žlahtnega trsta

V Nemčiji sade v manj rodovitnih krajih, kakor na primer na močvirjih, tako imenovani italijanski trst (Arundo donax). S saditvijo tega trsta so našli pri pridobivanju volne dragocene izhod, posebno sedaj, ko plovba po morjih ni več tako svobodna. Ta žlahtni trst, ki po Italiji raste v velikih množinah, je tudi v Nemčiji že po kratkem času rodil odlične uspehe. Na enem samem hektarju, ki je posajen s to rastlino, se lahko dobi 80.000 kilogramov trsta ali 10.000 kg volne, ki da 9000 kg umetnih vlaken. Za primer navajamo, da en hektar zemlje, zasajene s konopljo, da samo 1200 kilogramov umetnih vlaken. Če posejemo isto površino z lanom, pa dobimo samo 500 kg umetnih vlaken. Le 200 kg umetnih vlaken nam da bombaž, ki je zasajen na isti površini. Za predelavo umetnih vlaken in žlahtnega trsta imajo na Dunaju veliko tovarno.

Cigani na Slovaškem

Slovaški notranji minister je izdal odlok, na podlagi katerega se mora 29.000 ciganov, ki žive na Slovaškem, vrniti v svoje domovne občine ter se končno javno odpovedati neprestanim selitvam iz kraja v kraj.

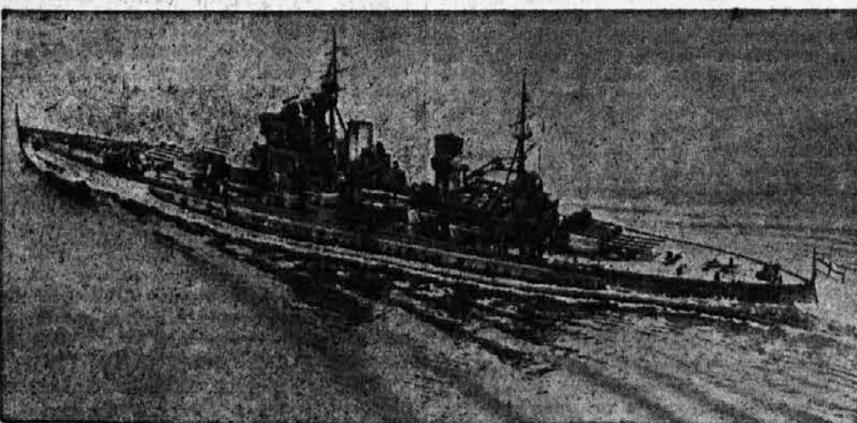
Vihar potopil ladjo

Rio de Janeiro, 28. maja. s. Ladja »Atalaia«, ki ima 555 ton in prevaža premog, je zašla pred dnevi v silen vihar na poti od Afrike proti Južni Ameriki. Že od nedelje ponoči ni ladja oddala nobenega radijskega sporočila ali signala. Poslednje sporočilo je povedalo, da je ladja brez krmila in da je bila prisiljena zmetati del svojega tovora v morje.

Strahoten požar na Finskem

Helsinki, 28. maja. s. V ogromnem požaru, ki je uničil vasi Tsitenjoki in Topparimaeki, je izgubilo življenje 100 ljudi. Poleg tega je poginila vsa živina, zgorole pa so tudi vse zaloge živil in krme, prav tako pa tudi vsa poslopja. Škode je za 10 milijonov finskih mark.

Zahtevajte povsod naš list!

Britanska 35.000 tonska bojna ladja vrste »King Georg V.«, kakršnih ena se je tudi udeleževala hude bitke pri Islandiji, ko je zletela v zrak oklepica »Hood«. — La nave da guerra britannica tipo »King George V« di 35.000 ton, colpita durante la battaglia nell'Atlantico.

Maršal Italo Balbo:

Italijanski roji nad svetom

Stormi d'Italia sul mondo

To pot pa ni bilo nobenih določil o slovesnem vedenju, nič cilindrov, nobenih torb iz črnega usnja, temveč samo pičje petje, vonj po smoli ter šum morja. Včasih so se oglasile muhe vetra, ki je grozil, da bo vrgel v zrak tri šotore, katere je postavil minister — preobračalec navad. En šotor je bil določen za Duceja, ki bi bil rad prišel, pa ni mogel. Veter je imel svoje pravice in ni zamudil prilike, da bi naredil ponovne dolžnostne obiske tistemu, ki je bil ravno minister zraka.

Pa to življenje v šotoru prav zares ni bilo tako divje, kakor bi se moglo zdeti. Če je res, da smo podnevi živeli — nekaj prijateljev in jaz — v kopalni obleki ter v skromnosti ribičev, smo bili zvečer vendar sposobni natakniči si črno sukno ter z dolžnimi obredi sprejemati med šotorskimi stenami številne obiskovalce, ki so prihajali iz bližnjih svetovljanskih središč, od koder jih je privlekla novost. Včasih so jih spremljale tudi prijazne obiskovalke, katerim je radovednost nazadnje le premagala boječ obotavljanje. Tam blizu šotorov je bila vila »La Versiliana«, ki so mi jo bili dali na razpolago, pa nisem vanjo nikdar stopil.

Bila je to vila, kjer je Gabriel D'Annunzio nekaj pihal »Alciona« ter pel o čaru dolgih sončnih zahodov nad ustjem Arna, o pojocem pomladnem deževju na pinjah, o vzdihovanju zaljubljenega Centaura in o lepih ustnicah Hermijonih.

Zdaj je ta vila last slovečega zdravnika, nadvse prijaznega, izobraženega in finega človeka: dr. Mattolija, velikega mojega oskrbovalca s sadjem in z dehtečim vinom, ki mi ga je vedno radodarno nudil.

Obedovališe v borovem gaju »Versiliane« je bilo tiste dni

zelo obiskovano. Ni manjkalo dobre volje in zdrave mladostne zajedljivosti, s katero so solili obrekovale zgodbe, ki so prihajale iz sosednjih družine svetovljanskih središč za nami, zlasti pa z razkošnih obal, kjer so imeli veliko posla z govorjenjem o taboru pri »Versiliane«.

Nekega dne sta pri povratku iz Pise prišla tovariša Bottai in Alfieri, prišla je skupina velikih italijanskih gledaliških umetnic! Prihajali so časniki, ki jih je privlekel glas o nekakšnih levjih kožah in kožah belih medvedov, na katerih, kakor so pravili, čepo stanovanjci »Versiliane« po arabsko in sprejemajo goste! Skratka, domišljije so bile na delu!

Prava reč! Pustil sem, da so se taki glasovi širili. Zavajanje radovednosti mi je bilo koristno. V »Versiliane« sem bil zares spravljal majhno vodno letalo in tisto slepomišenje z raznimi bajnostmi mi je prav dobro služilo, da sem lahko v miru izvajal nad morjem svoje vaje podnevi in ponoči. Čez nekaj mesecev me je čakala drugačna prostranstvo vode in najbrž kaj drugačni viharji. Majhna človeška radovednost bi se bila sicer spremenila v bolj prililjivo poklone. Tako sem se sam zase kratko, pa temeljito vadil ter med tem izkoristil ure, ko sem bil prost, da sem skoraj vsak dan šel v Sarzano. Na tistem letališču sem v treh dneh dobil tri diplome.

3.

Ljudje in stroji.

Let se bo začel v Orbetelu.

Obiščimo z bralci to gnezdo orlov, preden se dvignejo. Imeli bomo neizbrisljiv spomin nanj.

Italijani morda še vedno mislijo, da so veliki poleti sad bolj ali manj drznih korakov na slepo in da boginja sreče leta na svojem edinem kolesu z belo obvezo na očeh, pred zmagovitimi roji, kakor v časih bajk. Ne! Obveza je z enim koncem padla muhasti mladenki s čela, in če po njeni zaslugi ostaja pri

človeških delih še vedno nekaj malega nepreračunljivosti, se ta malenkost iz dneva v dan bolj manjša.

Že pri poprejšnjih letih je verjetnostni račun obširno govoril za nas. Za atlantski polet pa nam je bil še bolj ugoden. Da se prepričamo o tem, bo treba na kratko pogledati tehnične posebnosti tega načrta.

Takoj bom pomiril bralce. Ko bodo preletavali to poglavje, se ne bodo dolgočasil. Snov je zelo zanimiva tudi za človeka, ki se v njej ne spozna.

Naša moderna občutljivost nas zdaj sili, da odkrivamo večje lepote sestavine in več ljubkosti v kakem stroju kakor v posnetku grškega kipa. V tem se docela strinjam z Marinettijem. Dovolj je že prvi pogled na kako letalo »S 55«, naj kroži po zraku kakor nedolžen žerjav z razprostrtimi krili, v skoraj prozorni lahkotnosti pod poljubi sonca, bodisi da se ziblje vrh vode na svojih čolnih-dvojčkih kakor povodna ptica, ki je pravkar sedla po dolgi poti in je še napol v zraku, vsa drhteča od letenja. Nič lepšega ni v klasičnem smislu besede kakor obrisi, ki ga ta stroj kaže v lahno dvigajoči se črti svojega nežnega ožila, od gibkih čolnov do lepih stegenjenih kril, z močnim motorjem, dvignjenim v višino kakor glava prežečega orla.

Obiščimo torej te stroje. Poznamo jih že dolgo. Morda je to najbolj poznano vodno letalo na svetu. Ima slavno zgodovino. Kakšne novosti so mu danes dodali izdelovalci?

Samo nekaj malega so ga spremenili. Na čolno so samo tu pa tam kaj dopolnili, da bi stroj lažje odletel. Zdjaj se čoln zdaj nehava v konico, v zakrivljeno ostrogo, ki naj se pogrezne v vodo kakor lemež pr iplugu, prej pa se je končaval v ploski rep, podoben račjemu kljunu. Druge spremembe bodo služile boljši razpodelitvi kuriva ter bodo bolj ojačile dno za drsnje po vodi. Ostroga na koncu čolnov bo pomembna zlasti pri pristajanju. Služila bo ali kot zavora, ali za ravnovesje.

(Nadaljevanje sledi.)